

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Nr. 46 / Iunie 2015

46

Scenarii ameliorative de integrare a copiilor cu cerințe speciale în
învățământul de masă

| de ADRIANA CIUBOTARU

Studiu privind formarea corectă a deprinderilor motrice de bază la copii cu
vârste de 5-6 ani prin programe de kinetoprofilaxie

| de CRISTINA COMĂNESCU

Lectura – mijloc de formare și dezvoltare a competențelor de comunicare

| de ADINA-ELENA SABANGEANU

Rolul și importanța limbajului în formarea personalității – vârsta preșcolară

| de CRISTINA IVANA

Principii aplicabile profesorului în contextul dezvoltării resurselor educației
contemporane

| de DELIA MUSTACA

Învățarea prin joc la clasa pregătitoare

| de ADRIANA FERICEAN

Cadrul didactic, moderator sau formator în comunicarea interculturală

| de SOFIA VASILESCU

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Online: www.iteach.ro/experientedidactice

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:

iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X

ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație**

www.tehne.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54

București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea Profesorilor)

Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

Irina VASILESCU (Școala Nr. 195 București)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra BUNICA (TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație)

Doru ȘTEFĂNESCU (Social IT)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea Personalului Didactic)

dr. Ema FĂCIU (Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău, Școala doctorală; Casa Corpului Didactic "Grigore Tăbăcaru" Bacău)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experientedidactice

Scenarii ameliorative de integrare a copiilor cu cerințe speciale în învățământul de masă

De **Adriana Ciubotaru**

În vârtejul cotidian persoanele neavizate nu remarcă pe cei ce aruncă șoapte de ajutor, pe cei cu deficiențe, și, mai mult, îi percep diferit, poate îi marginalizează, poate doar îi ignoră și îi tratează cu indiferență. Indiferent de natura deficiențelor pe care le au, copiii ar trebui mereu tratați cu blândețe, calm, înțelegere și dragoste. După 10-15 ani la catedră, ne vedem puși în fața unei situații noi: cum să îi tratăm pe cei cu CES. E vorba de integrarea acestor copii printre colegii de clasă, care pot fi foarte cruzi sau foarte drăguți, pot imita sau pot râde de aceștia, se pot juca pe lângă ei fără a-i înțelege. Ține de abilitatea noastră pedagogică să inventăm, să creăm mediul ideal emoțional, educativ, care să le permită copiilor cu CES să se exprime, să-și exprime propriile capacități și să crească normal.

Imaginea celor de lângă noi poate fi adesea motiv de studiu și analiză. Imaginea copiilor din școlile românești, ce poate fi caracterizată printr-un singur cuvânt — diversitate, este una frumoasă, colorată și plină de viață. Ici-colo, câte o umbră, câte o privire discrepantă, câte un gest diferit, câte un scris tremurat....

Dar în viața noastră, ca și cadre didactice — educatori, învățători, profesori, psihologi, mai ales părinți — am remarcat că omul/copilul e o ființă dependentă de ceilalți. E o ființă ce are nevoie de ajutor, comunicare și cooperare. De-a lungul evoluției noastre s-a oferit o conotație negativă noțiunii de altfel, chiar și în spațiul educației. În timp, diferența a devenit o temă centrală, importantă în domeniul educației, cu slogane încurajatoare pentru acceptarea diferenței, punându-se accent pe personalizarea educației, ca demers de valorificare a diferenței, a caracteristicilor individuale prin sprijin specific și promovare a individualității în contextul societății.

Noțiunea de incluziune pare atât de seacă/ *dry* și de discriminatorie, încât părinții acestor copii, de multe ori, se eschivează în a recunoaște problemele copiilor. Cei care acceptă la timp că există o problemă sunt cei norocoși, căci depistate la timp aceste deficiențe se pot ameliora și chiar îndrepta. Integrarea școlară a copiilor cu CES exprimă o atitudine pozitivă a elevului față de mediul educațional în care intră, iar acțiunile instructiv-educative îi devin accesibile, apărând astfel și motivația ce-l determină pe elev să învețe, colaborând și favorizând randamentul.

În școală, copilul cu tulburări de comportament aparține de obicei grupului de elevi slabi sau indisciplinați, el încălcând deseori regulile și regulamentul. Din aceste motive, copilul este respins și se simte respins, ca urmare intră în relații cu alte persoane marginalizate, intră în grupuri subculturale și trăiește în cadrul acestora tot ceea ce nu-i oferă societatea sau școala.

Tulburările identificate în mod direct, în lucrul la clasă sunt extrem de variate: de variate, de limbaj, vizuale, de auz, cu

dizabilități fizice moderate sau mai accentuate — toate însă necesită programe și modalități de predare, adaptate cerințelor lor educative, obligă la realizarea unor programe de terapie și consiliere, asistență medicală sau psihoterapeutică. Noțiunile teroretice legate de noțiune de incluziune sunt numeroase. Și abstracte. Ele oferă informații cheie despre deficiențe și barierele de învățare, ele descriu strategiile pe care cadrele didactice le-ar putea folosi pentru a face față diversității de la clasă; ele sugerează idei despre modul de adaptare a planului de studiu la necesitățile individuale; ele încurajează cadrele didactice să colaboreze cu familia și cu personalul medical, social și comunitar.

Cadrele didactice pot folosi strategii și intervenții utile, ținând cont de crearea unui climat afectiv-pozitiv. Există câteva aspecte semnificative pe care trebuie să le avem în vedere pentru facilitarea integrării școlare și ulterior sociale a acestor copii. Stimularea încrederii în sine și a motivației pentru învățare, încurajarea sprijinului și a cooperării din partea colegilor, formarea unei atitudini pozitive a colegilor, încurajarea independenței și creșterea autonomiei personale sunt aspecte semnificative alături de aprecierea pozitivă în sarcinile școlare, folosirea sistemului de recompensă, de laude, întărirea pozitivă — toate sunt extrem de importante, deloc de neglijat în activitatea practică cu elevii cu CES. Profesorul trebuie să fie ferm, consecvent, să folosească înțelegerea și calmul ca modalitate de stingere a manifestării agresive a elevului, să comenteze acțiunea elevului și nu personalitatea acestuia. Este indicat ca profesorul să aprecieze limita de suportabilitate a elevului, să nu accentueze momentul de mustrare și să evite umilirea prin abordarea unei mimice binevoitoare și a unei atitudini deschise, fără a se încrunta sau a-și încrucișa brațele.

Într-o abordare incluzivă, toți elevii trebuie să fie considerați importanți, fiecăruia trebuie să-i valorificăm calitățile, pornind de la premisa ca fiecare persoană este capabilă să realizeze ceva bun. Nu există o rețetă sau un prospect de urmat pentru integrarea copiilor cu CES în învățământul de masă, dar cei ce manifestă deschidere pentru acest lucru vor găsi și strategiile potrivite. Fiecare școală care dorește să fie deschisă și flexibilă, prin aplicarea principiilor de bază ale incluziunii, trebuie să demonstreze, prin managementul pe care îl propune, următoarele:

- înțelegerea reală și recunoașterea incluziunii ca o modalitate de egalizare a șanselor persoanelor cu cerințe speciale;
- recunoașterea legăturilor dintre educația incluzivă și valorizarea diversității umane prin promovarea unui mediu școlar ce valorizează toți copiii și pe familiile lor;
- favorizarea unui climat de sprijin flexibil și oferirea unor răspunsuri adecvate cerințelor individuale prin oferta educațională a școlii;
- accesul personalului didactic la oportunități de dezvoltare profesională care să sprijine dezvoltarea practicilor incluzive.

Școala incluzivă pune în centrul ei persoana umană ca ființă originală, unică și irepetabilă având la bază următoarele principii-cadru:

- toți elevii au dreptul să participe la toate activitățile incluse în programa școlilor obișnuite;
- în timpul programului școlar personalul se va implica direct în susținerea pe toate căile a integrării maxime a elevilor cu cerințe educaționale speciale;
- școala va trebui, prin schimbări radicale în domeniul curriculum-ului, să vină în întâmpinarea cerințelor educaționale ale elevilor, fără a leza demnitatea și personalitatea acestora.

Sintagma școală pentru diversitate este echivalentă sintagmei școală pentru toți (*school for everyone*) și reprezintă dezideratul maximei toleranțe în ceea ce privește diferențele de orice natură existente între copii, misiunea fiind de a le oferi tuturor posibilitatea de a învăța în funcție de ritmul, capacitățile și nevoile proprii și de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate. Apariția planului de servicii personalizat, a planului de intervenție personalizat și a planului educațional individualizat în cadrul școlii s-a produs tocmai pentru că școala reprezintă numai un segment al sistemului social, iar schimbările din cadrul ei au loc în același timp cu schimbările din societate.

(Fragment dintr-un proiect de redactare a unei planificări la limba și literatura română.)

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/scenarii-ameliorative-de-integrare-a-copilor-cu-cerințe-speciale-in-invatamantul-de-masa>)

Studiu privind formarea corectă a deprinderilor motrice de bază la copii cu vârste de 5–6 ani prin programe de kinetoprofilaxie

De **Cristina Comanescu**

Obiectivul studiului a fost formarea corectă a deprinderilor motrice de bază prin programe de profilaxie. Alte obiective kinetoprofilactice au vizat: întărirea stării de sănătate, antrenarea și perfecționarea marilor funcțiuni organice, dezvoltarea musculaturii corpului, pentru a crea raporturi de echilibru și coordonare între musculatura agonistă și antagonistă a segmentelor corpului și a organismului în ansamblu, formarea unei ținute corporale corecte în toate pozițiile (stând, șezând, deplasare), învățarea unei respirații corecte și complete și prevenirea respirației bucale.

Kinetoprofilaxia studiază procesul de optimizare a stării de sănătate și de prevenire a îmbolnăvirilor organismului cu ajutorul

exercițiilor fizice (Crăciun, D. 2002). Kinetoprofilaxia aplicată în scopul prevenirii formării unor deprinderi motrice incorecte, instalării unor deficiențe fizice sau apariției unor decompensări fizice poartă numele de kinetoprofilaxie primară. Kinetoprofilaxia primară a copiilor vizează stimularea și consolidarea procesului natural de creștere și dezvoltare activă psiho-somatică.

Vârsta preșcolară mare este foarte importantă pentru dezvoltarea motricității și prevenirea deficiențelor fizice, deoarece copiii se subordonează cu ușurință adulților. Grupul pe care s-a realizat studiul a fost format din 15 copii cu vârste cuprinse între 5 și 6 ani, selectați dintr-o grupă mare din Grădinița cu Program Prelungit nr. 29 din Bacău.

Mijloacele kinetoprofilaxiei primare utilizate au fost: exerciții de gimnastică analitică, din poziții cu suprafață mare de sprijin, exerciții pentru dezvoltarea și consolidarea deprinderilor motrice de bază (mersul, alergarea pe distanțe scurte, săritura, aruncarea și prinderea), jocuri de mișcare, care au vizat pe lângă deprinderile motrice și dezvoltarea calităților motrice, stimulând competiția atât la nivel individual cât și la nivelul unor grupuri mici, trasee aplicative.

Studiul s-a desfășurat pe parcursul unui an școlar. Metodele de cercetare folosite au fost: metoda documentării teoretice, metoda anchetei, metoda observației, metoda experimentală, metoda măsurării și evaluării, metoda înregistrării și prelucrării statistice a datelor.

S-au folosit resursele materiale oferite de sala de sport a Grădiniței cu Program Prelungit nr. 29 Bacău: bănci de gimnastică, coșuri de baschet, tobogan mare, tobogane mici, balansoare, mingi de diferite mărimi, corzi, seturi de popice, cercuri din material plastic.

Evaluările s-au realizat pe baza unei fișe de evaluare sintetică privind aprecierea gradului de realizare a obiectivelor specifice educației fizice – SDF 3/6 propusă de autorii Sabău, E., Drăgoi, C. și Sabău, L. în lucrarea "Educația fizică la preșcolari" (1989).

Programele de profilaxie s-au desfășurat de două ori pe săptămână, fiecare activitate având o durată de 30–35 de minute și au respectat structura specifică: pregătirea organismului pentru efort, antrenamentul aerob propriu-zis și revenirea organismului după efort.

Rezultate și interpretare

Rezultatele obținute la evaluările finale au evidențiat faptul că desfășurarea unor programe de kinetoprofilaxie cu copii de vârstă preșcolară de 5–6 ani contribuie la formarea corectă a deprinderilor motrice de bază. Deprinderea Testarea inițială Testarea finală Mers 77,00% 97,00% Alergare 72,66% 95,33% Săritură 73,86% 94,33% Aruncare și prindere 65,96% 93,20% Mers. Valorile cele mai bune s-au înregistrat la deprinderile mers pe călcâie, mers pe vârfuri și mers cu pașire peste obstacole (100%), iar cele mai mici la mersul spre o direcție indicată (94,67%).

Alergare. Cele mai bune rezultate s-au obținut în cazul alergării în ritm variat (97,33%), valori mai mici înregistrându-se la alergarea spre o direcție indicată (93,33%). Săritura. Cele mai bune rezultate au fost obținute la săritura în adâncime (98,67%), față de 92% la săritura cu desprindere de pe ambele picioare. Aruncare și prindere. Rezultatele cele mai bune s-au înregistrat

la aruncarea și prinderea mingii cu ambele mâini de jos (98%), valorile cele mai mici înregistrându-se la aruncarea și prinderea mingii cu ambele mâini de la piept (90%).

Prezintă importanță și următoarele aspecte, care contribuie la integrarea copiilor cu ușurință în școală: creșterea autonomiei personale, a responsabilității individuale și a încrederii în forțele proprii prin implicarea copiilor timizi în activități de grup și asumarea cu ușurință a unor responsabilități, adoptarea ținutelor corecte în toate pozițiile corpului (stând, șezând, deplasare) și corectarea poziției corporale a celorlalți copii din grupă de către copiii din grupul de lucru.

Experiența ultimilor ani în grădinițele cu program prelungit a evidențiat existența unui număr mare de copii cu probleme motrice. Având în vedere că acești copii petrec aproape toată ziua în grădiniță, crearea unor cabinete de kinetoterapie în grădinițe ar conduce la identificarea din primul an de grădiniță a problemelor de natură motrică și, în colaborare cu educatoarele și profesorii psihologi, kinetoterapeuții ar contribui la dezvoltarea lor armonioasă din punct de vedere psihomotric și implicit la integrarea cu succes în școală.

Bibliografie: 1. Sabău, E., Drăgoi, C. și Sabău, L., Educația fizică la preșcolari”, București, E.D.P., 1989 2. Mârza, Doina, Kinetoprofilaxie primară, Iași, Editura Tehnopress, 2005

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/formarea-deprinderilor-motrice-de-baza-la-copii-prin-kinetoprofilaxie>)

Lectura – mijloc de formare și dezvoltare a competențelor de comunicare

De **Adina-Elena Sabangeanu**

Câteva concluzii le voi susține cu tărie în raport cu experiența mea de dascăl de peste treizeci de ani la catedră. Cartea de lectură are un rol deosebit în educarea afectivității copilului, stimulându-i sensibilitatea, generozitatea, omenia, gustul estetic, optimismul, dragostea de viață și un bogat ansamblu de trăsături afective care îl îmbogățesc sufletește ca om. Și-apoi, indiferent de ce drum își alege în viață sau ce profesie va practica mai târziu, cultura generală și bogăția spirituală — a lui ca individ și ca un bun specialist — sunt tributare cărții, prieten nedespărțit în orice împrejurare, mijloc de relaxare și educație permanentă.

Proverbul românesc ”Cartea face omul-om, ca altoiul pomul-pom” arată că prin carte se moștenește de la înaintași și se transmite urmașilor patrimoniul cultural al civilizației

naționale și universale. Motto-ul ”Nu crede că poți ajunge departe, depărtându-te de carte!” ar trebui să fie un îndemn clar pentru toți cei care se respectă. Fenomen real al ultimului deceniu și jumătate, criza lecturii îngrijorează nu numai cadrele didactice și părinții, ci pe toți cei care se ocupă de destinul cărții, de la autori și editori, până la bibliotecari. Oare de ce copiii noștri nu mai au bucuria de a citi, bucurie pe care o simțeam noi, părinții și bunicii lor? Un răspuns ar fi că noi ne amintim de primii ani ai copilăriei când mama, tata sau bunica ne citeau povești înainte de culcare sau ne spuneau un basm preferat pentru a adormi. Astfel că noi am crescut într-o lume populată cu pitici, zâne și personaje care ne-au educat să-i prețuim pe cei buni, să ne temem de cei răi și să facem bine celor din jur. Jocurile copilăriei sunt desprinse din povești și basme, iar jucăriile prind viață în universul inocent, acționând sub influența modelelor fabuloase îndrăgite.

Într-o societate dominată de televizor și calculator, părinții îl așează pe copil în fața televizorului pentru a viziona un desen animat sau îl învață de la o vârstă fragedă să manevreze calculatorul și să-și petreacă destul timp ucigând monștri, jubilând în urma reușitei, formându-și alte deprinderi de conduită.

Adevărul este că, în societatea actuală, în care informatizarea pune stăpânire pe un număr tot mai mare de activități și oameni, se poate observa că se citește din ce în ce mai puțin. Principalul motiv invocat este lipsa timpului liber, care există totuși atunci când este vorba despre televizor, jocul pe calculator sau navigarea pe internet. Lectura este pusă adesea la colț și pe motiv că nu aduce mari beneficii, că este pierdere de timp.

Lucrurile nu stau tocmai așa și, la o simplă analiză, se pot evidenția numeroase argumente în favoarea lecturii. Copilul, atunci când citește o carte, se identifică cu personajele literare care-i apar în poveste și astfel, treptat, treptat, își formează un tipar de personalitate. Primul contact cu cartea este foarte important, de aceea el trebuie încurajat și îndrumat în permanență. Uneori, copilul, din proprie inițiativă dorește să studieze o carte, dar de cele mai multe ori învățătorul este cel care îl îndrumă să facă acest lucru. Este foarte important ca și părinții să-l încurajeze pe micuț în acest demers, nu numai prin faptul că îi cumpără cărți sau îi prezintă importanța acestora, ci și prin simplul fapt că însuși părintele citește o carte, puterea exemplului fiind mult mai mare, deoarece cunoaștem faptul că elevii își copiază părinții și dascălii.

Se cunoaște foarte bine importanța lecturilor literare la vârsta școlară mică, deoarece are un mare impact asupra dezvoltării personalității copilului din toate punctele de vedere : îmbogățește orizontul de cultură al elevilor, le oferă exemple de conduită morală superioară, le prezintă cazuri de comportamente pentru a-i învăța să distingă binele de rău, le dezvoltă gândirea, imaginația, capacitatea de comunicare.

Nu în ultimul rând, în formarea trăsăturilor morale ale elevilor, ne putem sprijini de proverbe și ghicitori. Acestea sunt specii ale literaturii populare, de mici dimensiuni, de obicei în versuri, care cer identificarea prin asociații logice a unui obiect, a unei ființe, etc. prezentate întotdeauna învăluit, metaforic. Pe lângă caracterul lor distractiv, ghicitorile sunt un mijloc foarte bun pentru dezvoltarea gândirii elevilor determinându-l pe copil să observe mai atent însușirile lucrurilor, ființelor, etc. Ghicitorile

vorbesc, de asemenea, despre muncă și unele despre lene și lăcomie. În aceste cazuri, ele dau naștere la discuții vii în clasă, putând să constituie pasul premergător unei dezbateri pe teme moral-civice.

În orele de limba și literatura română, și eu încerc pe cât posibil să le dezvolt elevilor mei gustul pentru citit, deși este o misiune foarte grea. Din păcate, foarte puțini copii citesc de dragul de a descoperi lumea, de a găsi mai multe informații sau pentru cultivarea unor trăsături morale. Cei mai mulți citesc pentru că le impun acest lucru, dându-le temă săptămânală câte o lectură de studiat. Este important să respectăm anumite exigențe atunci când facem o recomandare de lectură. Textul literar trebuie să se potrivească gradului de dezvoltare din punctul de vedere al experienței de viață, al gândirii, al limbajului, al trăirilor psihice, al imaginației, să dețină valori estetice și etice, să se refere la universul de viață propriu copiilor sau un univers inteligibil lor.

Personal, am mai încercat și o altă abordare a acestui subiect, în cadrul disciplinei opționale "Micul actor" sau prin organizarea multor activități extracurriculare atractive, antrenante și stimulative pe tema cărții de lectură, la care elevii au participat cu mare însuflețire și chiar cu talent artistic, costumându-se în multe din personajele îndrăgite din cărțile citite și interpretându-le rolurile în fața colegilor, părinților și a altor invitați.

Lectura suplimentară a elevilor se realizează în afară de școală, acasă, în bibliotecă, în cluburi etc. De aceea, pe lângă pregătirea asigurată prin lecțiile de citire/lectură în care sunt inițiați cu tehnici generale ale muncii cu cartea, la orele speciale de lectură, învățătorii sunt datori să asigure și o anume pregătire specială, care să-i orienteze pe elevi în vederea folosirii cărții pentru lectură. Este vorba atât despre cărți sau lecturi recomandate de programe și manuale școlare, cât și despre cărți pe care elevii însuși, din proprie inițiativă, trebuie să știe cum să le caute, cum să le solicite de la o bibliotecă și, mai ales, cum să le folosească.

Experiența mea didactică dobândită în această privință a selectat unele asemenea forme de îndrumare a elevilor pentru efectuarea lecturii suplimentare, care pot fi folosite în mod orientativ. Pe lângă povestirea folosită în clasele mici și recenzia poate fi utilă în clasele a III-a și a IV-a. Este vorba de prezentarea lucrărilor recomandate, și, mai ales, de a le cere elevilor să formuleze propriile lor păreri despre creațiile citite. Învățătorul va dirija cu atenție "comentariul" respectiv prin întrebări adecvate. Elevii pot fi solicitați să-și formuleze părerile asupra operei respective în scris, după un plan bine stabilit, care poate cuprinde: 1) autorul, titlul cărții; 2) despre ce se povestește în cartea respectivă — conținutul foarte pe scurt; 3) ce episod sau fragment i-a atras atenția în mod deosebit și de ce.

Realizarea unor portofolii cu tematică literară duce la culegerea unor informații despre scriitori și operele lor, învățându-i pe elevi să facă studiu independent, să culeagă date pe diferite căi (bibliotecă, reviste, manual, internet, etc.), stărnind în ei și un anumit spirit de competiție. Pornind de la cuvântul competiție, vreau să menționez importanța concursurilor pe teme literare atât la nivel de școală, județ sau țară, în care îmi antrenez mereu elevii pentru a le dezvolta spiritul competițional și de echipă.

Dacă dascălul știe să îndrume bine lectura, cartea devine partener de viață al elevilor, acel prieten devotat, ca un vehicul

plăcut, gratuit care îi poartă prin toată lumea, prea mare pentru a fi străbătută altfel. Iată un îndemn memorabil pentru elevii noștri: *Dragi copii, Cărțile sunt scrise cu iubire Și tot așa se cuvine să le citiți și voi, Să nu le rupeți, să nu le trântiți în noroi! Fiecare cuvânt vă face mai frumoși, mai înțelepți, Mai buni și mai drepți. Cu un cuvânt poți clădi o lume. Ce mai! Poți înfăptui orice minune! Iar cărțile care găzduiesc cuvinte Să vă fie călăuză pentru inimă și minte! Prieteni dragi, pe care să-i iubiți Și să-i respectați ca pe niște frați.*

Nicolae Iorga spunea un mare adevăr despre carte: "Cultura unui om se formează, în primul rând, prin lectură. De aceea, din fragedă copilărie, e bine să iubim cartea, să o citim, să o păstrăm cu grijă, ca pe un bun de preț."

Bibliografie: Nuță Silvia, "Metodica predării limbii române în clasele primare", Ed. Aramis, București, 2000. Învățământul primar Nr.4, Ed. Miniped, București, 2008. Șerdean Ioan, "Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar", Ed. Corint, București, 2005.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/lectura-mijloc-de-formare-si-d-ezvoltare-a-competentelor-de-comunicare>)

Rolul și importanța limbajului în formarea personalității - vârsta preșcolară

De **Cristina Ivana**

Etapa actuală de dezvoltare a societății noastre se confruntă cu o explozie informațională puternică, bazată pe mijloace moderne de informare, în principal calculatorul și internetul, la care au acces copiii de la cea mai fragedă vârstă. În această situație, gradul de alterare a volumului de cunoștințe a crescut într-o măsură greu de controlat și stăpânit. Copilul este parte integrantă a acestui sistem informațional, de aceea el caută să se adapteze schimbărilor și solicitărilor care-i sunt adresate. Pentru a rezista acestei etape dinamice, procesul de pregătire începe din grădiniță, prima instituție în care copilul primește cunoștințele sistematizate pe diferite arii de cunoaștere.

Pregătirea treptată a copilului preșcolar pentru intrarea în școală, antrenarea proceselor memoriei, stimularea limbajului său exterior și mai ales al celui interior, ca și activizarea diferitelor procese, sunt obiective deosebit de importante în pregătirea preșcolarului pentru regimul de viață școlară.

La vârsta preșcolară, problemele muncii educative sunt și mai complexe în comparație cu vârstele anterioare. De modul în care

sunt valorificate posibilitățile native ale copilului și câștigurile obținute până la această vârstă depinde foarte mult evoluția lui ulterioară, atât pe plan psihic, cât și pe plan social.

Perioada preșcolarității reprezintă vârsta la care se creează fundamentul personalității copilului, grădinițele și educatoarele din întreaga lume desfășurând un demers educativ intens și complex, ale cărui rezultate să se repercuteze în dezvoltarea copilului pe tot parcursul vieții acestuia. Se impune astfel tuturor educatoarelor să cunoască "provocările" lumii contemporane și să-și proiecteze și evalueze propriile resurse pedagogice, în acord cu acestea, găsind o strategie optimă de răspuns. În acest sens, reforma declanșată în învățământ vizează schimbări de amploare în ceea ce privește organizarea și structurarea procesului didactic, schimbare ce impune o nouă abordare a procesului de predare-învățare.

Pentru copil, cuvântul ține locul explicației și al justificării. Limbajul copiilor este egocentric și socializat. Cadrele didactice au obligația de a stimula permanent comunicarea între elevi, de a ține seama de nevoile comunicării spontane ale acestora, de a cultiva această tendință, intervenind pentru corectarea stilului și clarificarea ideilor formulate de elevi.

La nivelul preșcolarității și a școlii primare, esențial este ca educatorul să pună bazele, să cultive dragostea pentru limba și literatura română și respectul pentru expresia artistică. Capacitatea de comunicare a elevilor se poate educa și forma, încă din perioada preșcolară, prin încurajarea copilului de a se exprima și de a "citi" imagini din poveștile și poeziile învățate. Prin dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare putem preveni stările de afectivitate negativă, care îi marchează pe adolescenți și care au consecințe negative multiple.

Școala reprezintă un spațiu axiologic prin excelență, un câmp de negociere și de validare valorică; este un univers uneori calm, alteori tensionat; iar tensiunile redefinesc valorile prin discutarea, confruntarea și ameliorarea acestora. Climatul școlar este creație colectivă, evoluează sub grija colectivului, modifică relațiile dintre elevi și are atribute specifice: într-o ambianță favorabilă educatorul primește dorințele preșcolarului, decelează interesele fiecăruia, creează un mediu polivalent, incitator la creativitate, furnizează securitate și ajutor discret pentru copii, îi stimulează în căutarea unor surse noi de informare, favorizează comunicarea, ajută la depășirea situațiilor de tensiune sau blocaj.

Climatul educațional este o valoare și interacționează cu alte valori, exprimate în comportamente specifice. Ambianța educațională este climatul psihosocial ce se constituie din totalitatea reacțiilor afective ale celor doi poli – emițătorul și receptorul – ca ființe umane. O ambianță educativă în care domină optimismul, buna dispoziție și încrederea reciprocă se răsfrânge în mod pozitiv asupra întregii acțiuni educaționale. Conținutul și sensul stărilor afective pe care le include ambianța sunt determinate în primul rând de personalitatea subiectului acțiunii.

Din punct de vedere psihologic ambianța este cea care conferă o semnificație specific umană comunicării, stările afective ale agentului și receptorului având un puternic rol motivațional. Omul se dezvoltă și trăiește în concordanță cu mediul – într-un mediu fizic ce reprezintă totalitatea condițiilor economice, politice și culturale. Mediul familial este centrat pe relațiile de

tip informal, încărcate de o gamă diversă de trăiri emoționale. Mediul grădiniței este ușor formalizat, se creează o tranziție necesară către cel de tip școlar, mult mai riguros, mai exigent și mai normativ. Programul grădiniței oferă prilejul unei educații asistate, supervizate, în cadrul unui mediu educativ destul de diferit de cel familial și destul de neasemănător cu cel de tip școlar.

Lărgirea relațiilor cu mediul, complicarea procesului de comunicare cu ceilalți oameni, sporirea cunoștințelor copilului despre obiectele și fenomenele lumii reale, presupun și determină o însemnată creștere a vocabularului. Viața omului nu este posibilă în afara comunicării pentru că omul comunică în mediul în care trăiește. Pentru construirea personalității, este necesar atât un conținut al educației bine structurat, cât și un mediu educațional optim.

Bibliografie: – Dima, S. *Modalități de îmbogățire a vocabularului copiilor preșcolari, în vederea pregătirii pentru școală*. În: Revista de pedagogie, București, 1987. – Doboș, G. *Prevenirea și corectarea defectelor de vorbire la copiii preșcolari*. În: Revista de pedagogie, București, 1970.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/limbajul-in-formarea-personalitatii>)

Principii aplicabile profesorului în contextul dezvoltării resurselor educației contemporane

De **Delia Mustaca**

Profesorii și formatorii sunt actori cheie în orice strategie care are în vedere dezvoltarea unei societăți sau economii a cunoașterii. O pregătire corespunzătoare a acestora îi poate ajuta să răspundă provocărilor unei societăți bazate pe cunoaștere. Articolul descrie câteva principii cu rol fundamental pentru desfășurarea optimă a activității instructive-educative, a căror aplicare corectă permite realizarea cu succes a activității didactice.

Pentru utilizarea optimă a resurselor investite în educație și formare profesională este necesară asigurarea unei distribuiri și utilizări echitabile a resurselor financiare, dezvoltarea de analize cost-beneficiu în ceea ce privește investițiile în educație și formare, precum și sprijinirea evaluării și asigurării calitative a sistemelor prin utilizarea indicatorilor și a benchmarking-ului. În ultimii ani, în țara noastră, se constată creșterea ofertelor de formare și a participării cadrelor didactice la programele de educație și formare profesională.

Acesta este contextul în care se aplică principiile pedagogice și cele didactice. Principiile pedagogice sunt definite din perspectivele celor trei "c" și sunt delimitate de triunghiul eficienței:

- principiul cunoașterii pedagogice,
- principiul comunicării pedagogice și
- principiul creativității pedagogice.

Principiile didactice rezultă din intersectarea celor pedagogice. Cele mai cunoscute dintre acestea sunt:

- principiul participării conștiente a elevului la activitatea de învățare;
- principiul participării active;
- principiul accesibilității cunoștințelor;
- principiul legării teoriei de practică;
- principiul corelării activității frontale, de grup și individuale;
- principiul continuității, unității și sistematizării;
- principiul intuiției/corelației dintre intuitive și logic;
- principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Pe lângă principiile didactice tradiționale, există și altele care jalonează modul de dezvoltare a unui învățământ eficient. Ele au un rol fundamental în asigurarea desfășurării optime a activității instructive-educative. Dintre acestea, multe se referă la cadrul didactic, iar aplicarea lor corectă permite realizarea cu succes a activității didactice.

1. Principiul automotivării cadrului didactic. Este cel mai important dintre principiile amintite, fără de care celelalte rămân fără obiect, mai ales că demotivarea se manifestă atât în cazul profesorilor debutanți, cât și al celor titulari. Cauzele demotivării sunt complexe: motivația salarială redusă, degradarea climatului școlar, birocrația în creștere, schimbările frecvente din sistemul de învățământ.

Motivarea pentru cariera didactică este importantă, profesia didactică este una dintre cele mai importante dar este afectată de imaginea structurată în mentalul colectiv care nu ajută desfășurarea procesului unstructiv-educativ. Automotivarea este la fel de importantă ca și motivarea și ține de resursele interne ale fiecărei persoane. Sistemul trebuie și el să ofere cadrelor didactice o strategie de motivare coerentă și adaptată.

2. Principiul competenței cadrului didactic. Competența este văzută în mod diferit. Spencer vorbea de un iceberg al competenței în vârful căruia se află cunoștințele și abilitățile care sunt mai ușor de evaluat decât partea invizibilă a competenței care cuprinde conceptul de sine, atitudinile, valorile, motivația. Un alt criteriu care determină competența este cunoașterea psihopedagogică dezvoltată de fiecare cadru didactic deoarece cunoștințele de specialitate nu sunt suficiente. De fapt, competența cadrului didactic este un ansamblu de elemente în care cunoștințele de specialitate și cele psihopedagogice trebuie să se întrepătrundă.

3. Principiul cunoașterii pedagogice. Se referă la faptul că un proces instructiv -educativ eficient este condiționat de cunoașterea pedagogică. Profesorul aplică anumite tipare în diverse situații pedagogice, acestea sunt rezultatul cunoașterii

pedagogice. Ioan Ovidiu Pânișoară susține chiar că recunoașterea tiparelor este similară cunoașterii pedagogice pe care cadrele didactice o folosesc pentru alegerea soluției corespunzătoare unei anumite situații.

4. Principiul autorității didactice. Este important mai ales că în societatea contemporană se vorbește adesea despre scăderea sau lipsa acestui tip de autoritate a cadrelor didactice în fața elevilor. Acest fenomen este considerat și o cauză a crizelor prin care trece sistemul de învățământ actual. Explicația constă în bulversarea valorilor sociale în care elevii nu își mai respectă profesorii.

În cazul autorității didactice trebuie să avem în vedere că vorbim despre prestigiu mai mult decât despre putere sau împuternicire de comanda care face parte din definirea autorității. Greșeala multor profesori constă tocmai în raportarea la definiția autorității ca putere și consideră că este legitim ca elevii să asculte de profesor. Puterea este însă implicită, nu impusă, elevul nu este un subordonat, relația elev - profesor nu trebuie să fie una bazată pe formalism ci pe calitățile concrete ale cadrului didactic.

5. Principiul libertății de alegere. Școala tradițională pune la dispoziția elevului o singură opțiune, obligația de a învăța. De aceea ea creează o presiune de respingere ridicată. Dacă profesorul utilizează comanda directă pentru a se asigura că elevii fac ce li se spune atunci aceștia vor repinge sarcina. Dacă este formulată o interdicție, elevul va dezvolta ceea ce se numește fenomenul de reactanță psihologică conform căreia cel cărui i se adresează interdicția o va respinge deoarece nu are libertatea de a alege și consideră interdicția ca fiind nelegitimă.

Psihologic, dacă elevului i se oferă măcar două variante, una dintre ele fiind cea dorită de profesor și cealaltă de neacceptat, va alege în final ceea ce profesorul a urmărit. Dar alegerea trebuie să fie una reală nu iluzorie, elevii trebuie să poată alege dintre mai multe variante de activități pentru a putea fi cu adevărat motivați.

6. Principiul construirii independenței. Este unul care trebuie să guverneze învățământul modern, elevul nu trebuie să fie dependent de profesor sau de materia de învățat ca în învățământul tradițional. În școală se poate dezvolta ușor dependența de autoritate, respectiv dependența elevului față de profesor. Rezultatul este crearea unui elev pasiv, fără inițiativă, manipulabil și influențabil. Dar societatea are nevoie de persoane implicate, autonome, care să aibă inițiativă. Trebuie aplicate principiile echității, cadrul didactic trebuie să le ofere elevilor elemente de autoevaluare pentru a le da sentimentul independenței în judecata prestației personale față de calificativul primit.

Psihologia definește ca etape intermediare între dependență și independență, contradependență și dependență reciprocă (interdependență). Contradependența apare în momentul în care elevul nu dorește să fie controlat iar cadrul didactic ca figură de autoritate nu intenționează să renunțe la acest rol. Ea determină acte de rebeliune deoarece este singura formă de a reacționa a persoanei controlate. Dependența reciprocă presupune împărțirea controlului între cadrul didactic și elev (negociată direct sau indirect dinainte).

7. Principiul primelor impresii. Se referă la faptul că până la

85% din imaginea pe care oamenii și-o fac unii despre alții este rezultatul primei impresii. Cadrul didactic care apare pentru prima oară în fața unor elevi le va crea acestora o primă impresie care va persista pe tot parcursul relației didactice. De aceea cadrele didactice trebuie să se preocupe de modul în care apare în fața clasei deoarece acest fapt va genera atitudini ulterioare ale elevilor.

Principiul poate fi aplicat și momentului inițial al lecției. Captarea atenției nu trebuie privită superficial, dacă elevii au o impresie favorabilă despre lecție de la început o vor păstra pe tot parcursul acesteia. Astfel profesorul își va asigura un mai mare grad de implicare a elevilor care vor avea și o dorință de cunoaștere ridicată.

8. Principiul familiarității. Este opus celui al primei impresii și se referă la diminuarea efectului acesteia. Acest principiu poate fi aplicat în școală în diverse situații. De exemplu, când managementul impune măsuri care nu sunt agreeate de către elevi sau profesori, acest principiu, combinat cu puterea obișnuinței va transforma, cu timpul, opinia despre acea problemă iar măsurile luate vor fi în final acceptate.

În științele socio-umane, același lucru poate însemna și succes și insucces didactic. Insuccesul se numește efect bland și este o eroare de evaluare conform căreia cadrele didactice au tendința de a aprecia mai bland greșelile elevilor pe care îi cunosc mai bine.

9. Principiul ambianței se referă la influența contextului fizic asupra procesului de învățământ. Stă în puterea profesorului care, împreună cu elevii, pot modifica sau crea un mediu de învățare plăcut (o clasă curată, luminoasă, amenajată plăcut). Ambianța nu îmbunătățește semnificativ, conform studiilor, performanța propriu-zisă ea având un efect pozitiv asupra procesului general și mai ales asupra creativității. Contextul social-economic ca parte a ambianței este cel care are o influență mai mare asupra procesului instructiv-educativ.

10. Principiul evitării gândirii stereotipe. Chiar dacă ne considerăm obiectivi, nu putem scăpa de gândirea stereotipă. Referindu-se la capacitatea elevilor așteptările profesorilor pot constitui motorul de dezvoltare al acestora. Totodată aceasta poate duce la rezultate slabe, dacă așteptările sunt pe măsură, chiar dacă performanțele ce vor fi atinse ar fi mai ridicate.

Elevii vor fi mai atenți la ore, mai sânguincioși și liniștiți dacă li s-a spus despre profesor că este inteligent și competent. În cazul în care un profesor consideră că toți elevii sunt inteligenți și nu se poate să nu reușescă, el va obține maximum de la elevi, prin simplul fapt că a ignorat o realitate evidentă.

11. Principiul încurajării. Un fenomen ce poate fi identificat în practica școlară este depresia școlară. Despre persoanele care suferă de depresie Fontaine spune că sunt "apatice, demotivate și sensibile doar la faptele negative din viața lor, ceea ce creează un feedback de întreținere a stării lor". Cauzele depresiei școlare:

- presiunea exercitată asupra elevului pentru obținerea performanțelor școlare deosebite;
- obținerea notelor care nu corespund efortului depus de către elev conduc la revoltă sau depresie;
- compararea propriilor performanțe cu performanțele altor

elevi considerate superioare.

Elevul trebuie provocat în permanență să își depășească starea actuală, iar stimulentele constă în exercitarea unei presiuni optime. În lipsa acesteia, elevul nu se va simți motivat să-și depășească limitele și să evolueze la maxim, iar presiunea prea mare exercitată asupra acestuia și orice rezultat negativ obținut va fi greu de suportat și acceptat.

Elevul are nevoie și de sprijinul familiei și al profesorului pentru creșterea nivelului de implicare. Aplicarea acestui principiu, la momentul potrivit, ajută elevul să depășească starea depresivă cauzată de unele eșecuri.

12. Principiul efectului placebo. În dicționarele de psihologie, românești sau străine, termenul de placebo (dummy în limba engleză; Etimologic este vorba despre traducerea verbului latin placere la dativ însemnând plăcere) desemnează un preparat farmaceutic lipsit de orice principiu activ.

În plan educativ, dacă profesorul nu este convins de adevărul ideilor pe care le susține, nu îi va convinge nici pe ceilalți de veridicitatea acestora. Este o problemă de persuasiune psihologică, un profesor care are o dispoziție mai proastă într-o zi, aceasta se va vedea în modul în care își desfășoară activitatea în acea zi. Opțiunea profesorului este aceea de a exersa tehnici de relaxare și de vizualizare prin care profesorul să se autoconvingă de faptul că are o zi bună și că va realiza o lecție de calitate indiferent de starea sa de moment.

Aceste principii didactice sunt unele dintre cele mai moderne, ele pot fi însoțite și de altele precum cel al personalizării relației, al empatiei, al flexibilității, al reciprocității, al dialogului coerent, al feedback-ului, al lucrului în echipă sau al monitoring-ului și coaching-ului ș.a. Toate acestea, combinate cu alți factori endogeni și exogeni, asigură succesul procesului de predare-învățare, fac diferența între un profesor de succes și unul mediocr sau slab și, dacă avem în vedere că profesorul face parte din mecanismul organizației care este orice instituție de învățământ, indiferent de nivelul acesteia, asigură succesul sau insuccesul procesului de învățământ.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/principii-aplicabile-profesorul-ui>)

Învățarea prin joc la clasa pregătitoare

De **Adriana Fericean**

Clasa pregătitoare reprezintă încă o noutate a sistemului de învățământ românesc și este privită de mulți actori implicați în procesul instructiv-educativ, mă refer aici atât la cadrele didactice cât și la părinți, cu o oarecare reticență. Pot afirma cu certitudine că printre aceștia m-am aflat și eu, până în urmă cu un an, anul școlar care tocmai se încheie oferindu-mi prima experiență de acest gen și pot afirma acum, la sfârșitul primului an petrecut alături de clasa pregătitoare, „Clasa Mămăruțelor”, că a fost un an în care am redescoperit ce înseamnă bucuria în starea cea mai pură, fericirea de a te implica, de a te dăruia cu toată ființa ta jocului, deoarece în activitatea de la clasa pregătitoare, jocul didactic are un rol preponderent. Tot ceea ce învață copilul la această vârstă este mult mai ușor asimilat dacă este îmbrăcat în haina atractivă a jocului.

Programa clasei pregătitoare nu este una foarte încărcată, nu există „presiunea” notelor sau a calificativelor, iar copiii se implică cu multă pasiune și interes în activități educative desfășurate sub formă de joc, activități care îi ajută pe micii școlari să dobândească noi cunoștințe, priceperi și deprinderi, fără un efort deosebit din partea lor. Pentru a face cât mai ușoară trecerea de la grădiniță la școală am încercat să folosesc cât mai multe jocuri didactice pentru a facilita asimilarea noilor noțiuni și pot să spun că aproape toți copiii știu acum să citească, să scrie cu litere de tipar și să socotească, și au învățat acest lucru jucându-se.

De exemplu, pentru a-i învăța pe copii să recunoască mai ușor literele am folosit jocul „**O, nu!**”. Acest joc se poate juca în grup sau în echipe, fiecare grup având setul propriu de cartonașe cu litere, sau cu un singur set de cartonașe, fiecare echipă desemnând, pe rând câte un participant care va extrage o literă și o va „citi” în fața clasei. Se acordă câte un punct pentru fiecare literă recunoscută sau, dacă se joacă în grup, copilul care a recunoscut litera păstrează cartonașul. Dacă se extrage jetonul „O, nu!” echipa/copilul va pierde toate punctele. Câștigă echipa/copilul care are cele mai multe puncte/cartonașe la sfârșitul jocului.

Folosind aceleași jetoane cu litere mari și mici (fără jetonul „O, nu”) se poate realiza și o altă variantă a jocului. Se împart câte 4 jetoane la fiecare copil. Jetoanele rămase se așază pe masă cu fața în jos. Copiii vor extrage, pe rând, câte un jeton și vor încerca să facă perechi formate din litere mari și mici de tipar. Când jetoanele de jos se epuizează, copiii vor lua câte un jeton unul de la celălalt până când se formează toate perechile. Câștigă copilul care are cele mai multe perechi.

Un alt joc pe care l-am folosit, tot pentru recunoaștere literelor, dar la ora de educație fizică (în cadrul unității tematice „Întâmplări cu furnici”) a fost „**Furnicarul**”. Un copil a fost „Furnicarul”. Ceilalți au fost furnicuțe-litere, așezați în cerc și având pe piept un cartonaș cu una din literele învățate. Pentru că învățasem doar câteva litere, au fost mai mulți copii care aveau aceeași literă. Când Furnicarul strigă „Mi-e foame de litera...”, toți copiii care au pe piept litera respectivă aleargă pentru a nu fi prinși de „Furnicar”. Copilul care va fi prins devine, la rândul lui,

„Furnicar” și îi dă litera sa fostului „Furnicar” care se va așeza în locul lui, în cerc.

[caption id="attachment_3961" align="alignright" width="300" caption="Pânza de păianjen"]

[/caption]

Jocul „**Pânza de păianjen**” le-a plăcut foarte mult copiilor. Am pornit de la întâlnirea de dimineață, salutându-ne folosind metoda „Ghemul”. Firele de ață au realizat pe covor o rețea pe care am asemănat-o cu pânza unui păianjen. Din loc în loc am așezat cartonașe cu literele învățate. Copiii au avut sarcina de a recunoaște cât mai multe liere, ei fiind păianjenii care își culeg prada din plasă. Aici a existat și posibilitatea tratării diferențiate a copiilor. Cei care știu deja să citească au avut cerința de a forma cuvinte cu literele „prinse” de păianjen în plasă.

Și la matematică se pot organiza numeroase jocuri — și voi aminti aici un joc pe care l-am folosit la unitatea tematică „Opt Roți”, pentru consolidarea numerației de la 0 la 7. Fiecare copil a avut la dispoziție o mașinuță de jucărie numerotată de la 1 la 7. Pe covorul din clasă am delimitat o zonă pentru parcare. Copiilor li s-a cerut să ducă în parcare mașinuțele care aveau un anumit număr (de exemplu: „Toate mașinuțele cu numărul 2 să fie parcate”). S-a comparat numărul de elemente al mulțimilor formate din mașinuțe care aveau pe ele numere diferite. De exemplu am comparat mulțimea mașinuțelor cu numărul 2 cu mulțimea mașinuțelor cu numărul 6. Am aranjat apoi mașinuțele în ordinea numerelor, crescător și descrescător. Am observat care sunt „vecinii” fiecărei mașinuțe.

Ceea ce diferențiază jocul didactic de alte jocuri școlare este că, la jocul didactic predomină învățarea și nu distracția. Folosit în diverse situații de învățare, jocul didactic face ca elevul să fie solicitat la un efort intelectual deosebit: să observe, să identifice, să analizeze, să compare, să transforme etc. El face toate aceste operații în timpul jocului motivat, într-o formă atractivă, plăcută, și-și mobilizează toate forțele pentru a rezolva sarcinile jocului. De fapt, pus în situația de joc, copilul realizează o învățare adevărată, dar având impresia că se joacă. Jocul este „proprietatea copiilor”, iar noi dascăli trebuie să veghem pentru a nu li se încălca dreptul la joc. Cei ce-i învață pe copii jocuri sunt răsplătiți cu dragostea și admirația acestora.

Vă îndemn să priviți în ochii copiilor atunci când ei se joacă. Veți vedea în ei toată bucuria și fericirea pământului. Veți înțelege

atunci că sunteți cel mai răsplătit om de pe pământ, pentru truda și răbdarea dumneavoastră — vă puteți retrăi copilăria de fiecare dată când intrați în jocul copiilor.

Bibliografie: Documentele profesorului pentru clasa pregătitoare – Editura Sigma 2014
<http://www.fantasticfunandlearning.com/letter-recognition-game-for-forest-theme.html>
<http://www.teacherspayteachers.com/Product/Letter-and-Sound-Learning-Game-354494>

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/invatarea-prin-joc-la-clasa-pr egatitoare>)

Cadrul didactic, moderator sau formator în comunicarea interculturală

De **Sofia Vasilescu**

În cariera mea de cadru didactic la Clubul Copiilor Costești, am întâlnit cel puțin două categorii de situații educaționale în care comunicarea interculturală a depins în foarte mare măsură de activitatea cadrului didactic, în două ipostaze diferite, aceea de moderator și de formator. Abordarea didactică a celor două ipostaze implică, în opinia mea, în egală măsură, pregătirea pedagogică modernă, dar și o serie de abilități pe care doar experiența personală și atașamentul față de această profesiune le pot oferi.

Moto: "Educatorul care practică o pedagogie interculturală va profita efectiv de prezența copiilor de origini diferite pentru a (re)valoriza cultura lor de origine și de a-i sensibiliza, în același timp, pe ceilalți la diversitatea culturală, dar va evita să impună o oarecare identificare, va evita stereotipiile, prezentarea culturilor în mod static." (P. Dasen și alții)

Epoca modernă a debutat prin cunoaștere, prin descoperire, prin demonstrație și experiment științific, dar și prin autocunoașterea ființei umane, prin reșezarea valorilor și în final prin acceptarea diferențelor, biologice, genetice, sociale și culturale între indivizi și între națiuni, rase, sexe sau religii. Diversitatea acceptată, respectul opțiunilor și tradițiilor diferite, venite dintr-un trecut diferit este apanajul lumii în care trăim și premisa unui viitor împreună. Viitorul umanității este indisolubil legat de interculturalitate, înțelegând ca ansamblul caracteristicilor definitorii ale unui individ, grup etnic sau națiune, este decis fundamental de capacitatea de adaptare, acceptare, toleranță a diferențelor culturale, este împins spre evoluție și progres tocmai prin diferențe, nu prin asemănări sau uniformizare.

Pe de altă parte, cultura și în general personalitatea unui individ

și identitatea unui grup se formează și se consolidează prin educație, se dobândește și se șlefuieste pe parcursul întregii vieți a individului și perioade de existență a grupului respectiv. De aceea, dimensiunea formativă a educației pentru cultură și identitate individuală și de grup este fundamentală. În lumea modernă, tocmai nevoia de comunicare, alături de progresul tehnic și științific accelerat care reduce distanțele și barierele dintre indivizi și grupuri diferite, precum și existența unor identități multiple, a valorilor, tradițiilor, obiceiurilor și a modului de relaționare diferit dintre diverși indivizi sau grupuri, impun cu necesitate abordarea educației și a societății din perspectiva interculturală. Interacțiunea interculturală este inevitabilă și din punct de vedere al educației, reprezintă atât o provocare cât și o condiție esențială pentru formarea unei tinere generații cu adevărat europene, ancorată în același timp la valorile definitorii ale grupului din care face parte, etnic, național și comunitar, care are la baza cultivarea respectului reciproc și a înțelegerii atât între indivizi cât și între grupuri, îmbogățită cultural și științific.

Comunicarea interculturală bazată pe înțelegere reciprocă este soluția optimă pentru a evita conflictele generate de diferențele între indivizi și grupuri, este soluția optimă pentru crearea unei lumi mai bune, mai pașnice, pentru respectarea drepturilor omului, este abordarea pedagogică optimă a diferențelor culturale, luând în considerație specificitățile spirituale (diferențe culturale) sau de alt gen (diferența de sex, diferența socială sau economică etc.), este soluția evitării riscurilor ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau a pierderii și dispariției bogăției culturale specifice fiecărui grup, cu consecințe incalculabile pentru viitor.

Comunicarea interculturală, ca parte a educației pentru viață și componentă fundamentală a definirii personalității unui adult este în opinia mea preocuparea fiecărui cadru didactic indiferent de domeniul de activitate și specializare, indiferent de categoria de tineret de care se ocupă sau de forma de învățământ.

Cu atât mai mult în instituțiile de învățământ extrașcolar, a căror menire educativă este cu atât mai importantă cu cât prin natura activităților desfășurate se adresează și zonei afective, empatice, recreative, a cultivării înclinațiilor și talentelor artistice native formate tocmai din mediul cultural din care provin copiii, (de multe ori din zona mai defavorizată a comunităților din care fac parte) și utilizează bugetul de timp liber din afară școlii, trebuie să se pună un accent deosebit pe dezvoltarea comunicării interculturale, iar cadrul didactic are menirea și responsabilitatea să coordoneze acest proces fără greșală. Și în acest caz se operează cu aceleași teme ale educației interculturale, respectiv, "acceptare și participare", "învățarea conviețuirii – a învăța să trăiești împreună", evitarea "stereotipurilor și a prejudecăților", iar reușita este condiționată de o nouă abordare a orizontului valorilor, deschiderea de noi piste de manifestare a diversității și diferențelor, de cultivarea atitudinii de respect și de deschidere față de diversitate, ca răspuns specific, pedagogic la încercarea de soluționare a unor consecințe socio-culturale ale impactului multicultural, ca modalitate de prevenire și atenuare a conflictelor, ca soluție pentru promovarea valorilor democrației și interculturalității/multiculturalității.

În cariera mea de cadru didactic la Clubul Copiilor Costești, cu o vechime de 15 ani, am întâlnit cel puțin două categorii de

situații educaționale în care comunicarea interculturală a depins în foarte mare măsură de activitatea cadrului didactic, în două ipostaze diferite, aceea de *moderator* și de *formator*. Abordarea didactică a celor două ipostaze implică, în opinia mea, în egală măsură pregătirea pedagogică modernă, dar și o serie de abilități pe care doar experiență personală și atașamentul față de această profesiune le pot oferi.

Astfel, cadrul didactic este un **moderator** al comunicării interculturale, în situația în care în colectivul de copii cu care lucrează sunt diferențe individuale și de grup, există o diversitate culturală complexă legată de individ (vârstă, sex, stare materială, categorie socială) și de grup (diversitate etnică, religioasă, legată de tradiții sau de mediul social –rural/urban). În această situație impactul intercultural este evident și nemijlocit, valorile culturale constituie zestrea cu care intră fiecare copil în colectivul respectiv, iar cadrul didactic este moderatorul acestui impact, acestui schimb de informații și cultură inevitabil, acestui transfer cultural nemijlocit, care până la un punct se desfășoară peste tot în societate. Diferența majoră este că în acest caz comunicarea are loc între copii, în procesul educativ, că acum se pun bazele individului de mai târziu și în acest caz nimic nu trebuie lăsat la voia întâmplării.

Experiența didactică mi-a demonstrat că încă de la formarea colectivului de copii, de la primirea fiecărui nou venit, odată cu participarea la primele activități, indiferent de tematica și domeniul abordat, acceptarea, ca prim pas în comunicarea interculturală, depinde în foarte mare măsură de medierea cadrului didactic, de tratamentul egal și nediscriminatoriu, de ascultarea cu atenție și seriozitate egală a fiecărui copil. Prin această atitudine, prin această abordare, având în vedere calitatea de mentor, de instructor, de coordonator, prin puterea exemplului personal, se realizează de la început integrarea firească în colectiv a fiecărui copil, ca entitate, cu tot bagajul cultural pe care îl posedă. Mai departe, prin natura lor, copiii, odată acceptați că atare, se afirmă cultural pe măsură potențialului, aptitudinilor și talentului, iar comunicarea interculturală tinde spre un echilibru firesc, valorile și demersurile formative ajung la fiecare în parte, fără a afecta identitatea specifică. Însăși copii constată că sunt asemănători în a deveni mai buni, mai performanți în aptitudinea și talentul lor, că pot contribui fiecare la realizarea activităților și că acest lucru contează și este apreciat de colegi și profesor, că patriotismul de exemplu, nu ține seama de etnie, de vârstă, de sex sau religie, că respectul față de comunitate, față de mediu, față de istoria patriei sau față de natură sunt valori ale tuturor, că binele sau răul au aceeași semnificație, iar munca și efortul sunt calea spre împlinirea dorințelor și idealurilor fiecăruia. Abia acum rolul de moderator este foarte important, pentru păstrarea acelor diferențe în condițiile promovării valorilor universale.

Concret, depinde de cadrul didactic ca în activitățile desfășurate să răzbată identitatea, diversitatea și multiculturalismul. Copiii vin de la sine cu propuneri, mai ales în condițiile non-formale, în care creativitatea și abilitatea de comunicare au frâu liber și néîngrădit, iar acceptarea acestora, toleranța respectul față de diversitate, vine de asemenea tot din partea colectivității, neimpusă, ca urmare a unui proces permanent de mediere, în care abordarea trebuie să fie echivocă, încurajantă dar prudentă, suport al liberului arbitru fără a impune, ordona sau ierarhiza proporțional. Cadrul didactic în acest caz utilizează un arsenal de

expresii care doar asigură un cadru de comunicare, doar mediază, încurajează dialogul, asigură acordul și suportul necesar desfășurării personalității. Diversitatea interculturală este percepută prin curiozitatea specifică vârstei copiilor, prejudecățile se tocesc repede, modelele culturale sunt percepute ca aparținând întregului colectiv, reușitele sau eșecurile sunt comune, iar autoevaluarea din ce în ce mai obiectivă. Din punct de vedere etnic de exemplu, având în vedere că la Clubul Copiilor Costești sunt copii români și rromi, am căutat ca în mod firesc, bogăția culturală, tradițiile, abordările etnice specifice să aducă totdeauna un plus de valoare tuturor activităților.

Demersul a fost un succes, comunicarea interculturală a fost de la început facilă, lipsită de prejudecăți, copiind atitudinea mea, copiii au trecut repede peste diferențe și au legat prietenii, afectiv, empatic, legătura a fost foarte rapidă în beneficiul tuturor. Pe parcursul anilor am organizat activități din cele mai diverse, iar spectacolele organizate cu prilejul diverselor evenimente au căpătat un plus de originalitate, un plus de calitate, o complexitate artistică imposibil de atins altfel, începând de la utilizarea costumelor tradiționale specifice etniei rromie, concomitent cu portul popular din zona centrală a Argeșului, până la valențele interpretative, melodice specifice și a sensibilității artistice diferite prin utilizarea în egală măsură a zestrei culturale interetnice, Toate acestea asigură în opinia mea un viitor intercultural comunității, o comunicare interculturală pe baze sănătoase, o conservare a identității etnice concomitent cu educare tinerei generații în spiritul valorilor europene.

În același timp, sunt situații în care comunicare interculturală trebuie formată, educată, prin activitățile organizate, sunt de această dată trasate intenționat repere interculturale, cadrul didactic este elementul activ, formator al comunicării interculturale. Este astfel cazul impactului cu alte culturi și civilizații cu care copiii nu vin în contact direct, comunicarea este prin import al diversității, prin acceptarea de la distanță a diferențelor, prin modelarea unei atitudini tolerante interculturale, în special pe baza simulării unui contact intercultural, dar în același timp cu obținerea unui rezultat similar unui contact real. Pentru rolul **formator**, cadrul didactic trebuie să fie foarte bine pregătit, să cunoască foarte bine diverse culturi și particularitățile lor, să trezească prin situații pregătite și derulate minuțios curiozitatea copiilor, participarea și comunicarea interculturală. Acest gen de comunicare are nevoie de un prilej, de un scop și de un anumit calendar, iar eu am utilizat în acest sens diversele activități organizate în colaborare și parteneriat cu cadre didactice, copii și instituții din alte zone geografice și etnice, inclusiv din afara spațiului național dar și din domenii educaționale diverse, care implică un comportament de grup specific, o cultură ocupațională cu grad ridicat de diversitate (poliție, pompieri, SMURD, ISU, mediul academic și științific, unități sanitare și de cercetare). În acest caz, copiii realizează comunicarea interculturală sub îndrumarea cadrului didactic, profesorul stabilește conduita, activitatea, aportul de cunoștințe și impactul. Rolul determinant în comunicare este al cadrului didactic, prin organizarea, desfășurarea și evaluarea rezultatelor activităților desfășurate, iar activitatea acestuia mai ales în spectrul educativ nonformal este de cea mai mare importanță. Necesită o foarte bună pregătire teoretică și practică, experiență și abilități de

comunicare deosebite pentru a fi un succes. Copiii percep foarte repede orice abatere, orice disfuncționalitate, iar acest lucru este de natură să compromită procesul educativ.

Pe baza experienței acumulate am constatat că de fapt orice prilej poate fi folosit ca factor educativ intercultural/multicultural, cel puțin pentru atingerea ȋntelilor de acceptare și toleranță a diferențelor, dar în învățământul nonformal latura afectivă și empatică, componentă puternică de educație pentru viață nu permite nici o eroare sau eșec. Succesul activităților cu caracter educativ, de voluntariat, ecologice, sau/și artistice garantează concomitent și reușita comunicării interculturale, dacă sunt create și organizate astfel încât să cuprindă schimb intercultural de calitate.

În concluzie, una din cele mai puternice componente ale educației interculturale/multiculturale, ca tendința necesară și obligatorie în învățământul modern, respectiv activitatea extrașcolară organizată în instituții de învățământ specializate, garantează pregătirea pentru viață a tinerei generații, în spiritul valorilor europene moderne, în măsura în care cadrul didactic are pregătirea și înzestrarea necesară atât ca moderator cât și ca formator al comunicării interculturale.

Bibliografie: Ciolan, Lucian, *Pași către școala interculturală*, Colecția Sanse Egale, Ed. Corint, 2000; Cucos, Constantin, *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Ed. Polirom, Iași, 2000. Cucos, Constantin, *Educația. Iubire, edificare, desăvârșire*, Ed. Polirom, Iași, 2008; Hofstede, Geert, *Managementul structurilor multiculturale*, București, Ed. Economică, 1996. Malița, Mircea, *Zece mii de culturi, o singură civilizație*, București, Editura Nemira, 1998. *** *O nouă provocare pentru educație - Interculturalitatea*, Editura Polirom, 2001

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/cadrul-didactic-moderator-sa-u-formator-in-comunicarea-interculturala>)

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice